

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์
Teachers' Opinions Towards Administrative Process of Small Schools
Passing Standard Criteria of Phetchabun Secondary
Educational Service Area Office 40

พรธนา คงแท้

Phonthana Kongthae

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Education, Bangkokthonburi University

e-mail: jajagir.koi@gmail.com

Received: September, 20 2020

Revised: October, 22 2020

Accepted: October, 29 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูผู้สอนครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการควบคุมและด้านการเป็นผู้นำ ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนากระบวนการบริหารผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการบริหารให้ครบทุกองค์ประกอบโดยเน้นเรื่องการวางแผน การจัดการองค์การ การเป็นผู้นำและการควบคุม

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, กระบวนการบริหาร, โรงเรียนขนาดเล็ก

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) examine the teachers' opinions towards the administrative process of small schools passing standard criteria of Phetchabun Secondary Educational Service Area Office 40 and 2) explore proposed approaches to developing the administrative process of small schools passing standard criteria of Phetchabun Secondary Educational Service Area Office 40. The population of the research were comprised of 120 teachers in small schools. The research instrument consisted of a 5-point rating scale and open-ended questions. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows: 1) according to the teachers' opinions, the administrative process of small schools passing standard criteria of Phetchabun Secondary Educational Service Area Office 40 was performed at high level in whole and in part. The listed mean scores in order from the highest to the lowest included planning, organization, controlling and leadership and 2) the proposed approaches to developing the administrative process of small schools passing standard criteria of Phetchabun Secondary Educational Service Area Office 40 were that school administrators should put an emphasis on all factors composing administrative process, especially planning, organization, leadership and controlling.

Keywords: Opinion, Administrative Process, Small Schools

บทนำ

ในโลกแห่งอนาคตจึงเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการศึกษา จึงเป็นทั้งกระบวนการและเนื้อหาในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม และเป็นการสร้างภูมิปัญญาให้แก่สังคม ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นรากฐานและเครื่องมือสำคัญในการ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของประเทศ การที่จะใช้การศึกษาให้เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาประชากร และประเทศชาติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ จำเป็นต้องพัฒนาระบบ การจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพดีพอที่จะพัฒนาประชากร และประเทศชาติให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์

สังคมกับการบริหาร เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ เพราะการบริหารเป็นสิ่งที่ สำคัญที่จะทำให้เกิดสังคมเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นกิจกรรมขององค์กรในสังคมที่จำเป็นจะต้อง ดำเนินงานในทุกองค์กร ทั้งนี้เพราะมนุษย์เป็นผู้กำหนดจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานในสังคม ซึ่งมนุษย์ได้ร่วมกันวาง

จุดหมายปลายทางหรือความสำเร็จของงานในงานแต่ละองค์การเอาไว้ เมื่อเป็นเช่นนี้การบริหารกับสังคม จึงแยกจากกันไม่ได้โดยเด็ดขาด การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่ควรได้รับการพัฒนาให้มีระบบที่มีประสิทธิภาพ และความก้าวหน้าของการบริหารนั้น เรามีความเชื่อว่าจะไม่หยุดยั้งอยู่เพียงแค่นี้ จะต้องมีการศึกษาค้นคว้าพัฒนาหาแนวทางและวิธีการต่าง ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้งนี้ เพื่อผลสำเร็จของงานของสถาบันทุก ๆ แห่ง และเพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมเป็นสำคัญ (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2545: 4-5)

สถาบันทางการศึกษาก็เช่นกัน การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องประสบ ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ ก็ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารที่ดีต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารเป็นสำคัญ ดังที่วิวัธน์ นาทรงคุณ (2547: 14) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการบริหาร คือ แนวทางหรือวิธีการที่ผู้บริหาร ใช้ในการปฏิบัติภารกิจ ให้สามารถ ดำเนินการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหรือเป้าหมายที่วางไว้เป็นขั้นตอน ในการปฏิบัติงานหรือที่สุมน บริสุทธิ์ (2541: 9) กล่าวไว้ว่า กระบวนการบริหาร คือ ขั้นตอนบริหารงานให้สำเร็จตามเป้าหมายในการบริหารงาน

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องให้หลักการบริหารจัดการ เช่นเดียวกับการ บริหารหรือดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่ต้องมีการดำเนินงานให้เป็นระบบครบวงจร โดยมีขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ อันจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด รวมทั้งมีจุดอ่อนหรือปัญหาในเรื่องใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การวางแผนและการดำเนินงานระยะต่อไปบรรลุเป้าหมายอย่าง มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2562 เป็นต้นมา ในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและ การประกันคุณภาพ มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาของ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีวศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการ เฉพาะ ให้เป็นไป ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา ที่มีใช้การจัดการอุดมศึกษาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม หรือกระทรวงอื่น เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่ การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงาน ต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

มาตรฐานการศึกษาคือข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็น หลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และเพื่อประกันคุณภาพ การศึกษา มาตรฐานจึงเป็นตัวชี้วัดว่าการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การปฏิบัติ ใน แต่ละระดับ ไว้ทั้งหมด 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561)

สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษา โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาจะเป็นผู้มี บทบาทสำคัญในการบริหารและจัดการโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน จึงควรสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการและกระตุ้น ให้มีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารสถาน ศึกษาให้มีคุณภาพ การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานผู้บริหารและครูมีความเห็นสอดคล้องเป็นแนวเดียวกันว่า ชุมชน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาจะเป็นผู้มีบทบาท สำคัญในการบริหารและจัดการ จึงควรสร้างความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและกระตุ้น ให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ (เสรี พุทธพวน, 2546)

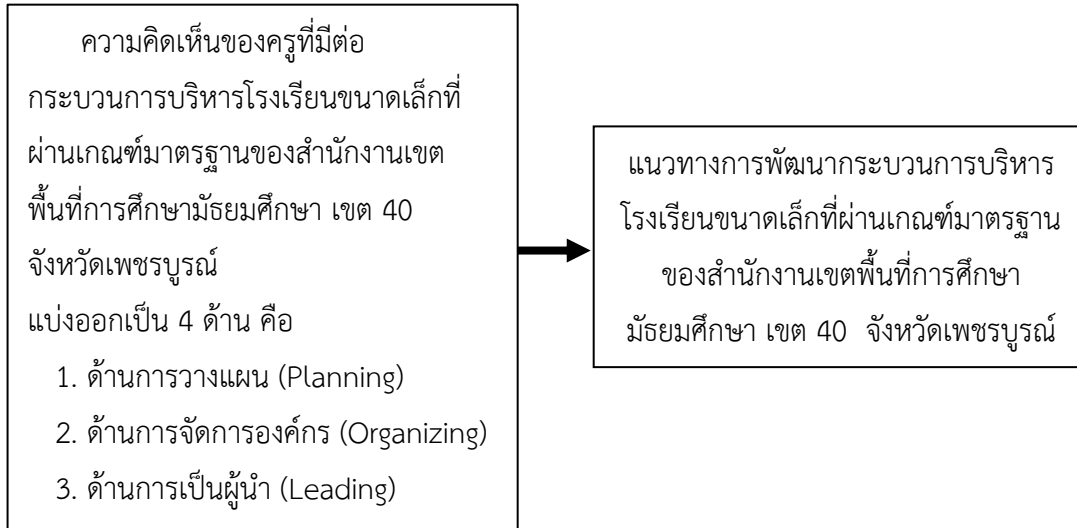
จากบทนำดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความคิดเห็นของครูที่มีต่อ กระบวนการบริหารโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเพศและประสบการณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการวิจัยเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของครุที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ตามแนวคิดของ (อ้างถึงใน สุมน บริสุทธิ์, 2541: 161) นั้นเห็นว่าเป็นกระบวนการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ดังต่อไปนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดการองค์กร (Organizing) 3) การเป็นผู้นำ (Leading) 4) การควบคุมงาน (Controlling)

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 120 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่

3.1 ตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ สถานภาพของครุที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และประสบการณ์
3.2 ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความคิดเห็นของครุที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่

- 1) ด้านการวางแผน (Planning)
- 2) ด้านการจัดการองค์กร (Organizing)
- 3) ด้านการเป็นผู้นำ (Leading)
- 4) ด้านการควบคุม (Controlling)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนของขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
2. วิเคราะห์วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และค่านิยมศัพท์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้
3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามตัวแปรที่กำหนด นำแบบสอบถามไป ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยเสนอให้ผู้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ นางลำดวน นักดนตรี นางสาวภัทธานิษฐ์ รอดมาและนางสาวเพ็ญนภา จันทร์มูล แล้วนำผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence) โดยกำหนดค่า IOC ตั้งแต่ 0.88 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่คล้ายคลึงกับประชากรที่ใช้ในการวิจัย แต่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกับ จำนวน 120 ลงเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้ศึกษาใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

6. พิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรที่กำหนดไว้ จำแนกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดของเครื่องมือ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง เพศ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนแต่ละข้อใน แบบสอบถามดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารโรงเรียน มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารโรงเรียน มาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารโรงเรียน ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารโรงเรียน น้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารโรงเรียน น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบทดสอบปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการบริหาร
 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิจัย

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์

1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็น
 มาก โดย มีกระบวนการบริหารของโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านการวางแผน เป็นอันดับที่หนึ่ง
 รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดองค์กร ด้านการควบคุม และด้านการเป็นผู้นำเป็นอันดับสุดท้าย พิจารณา
 รายด้าน ดังนี้

1.1 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการวางแผน โดยภาพรวม
 อยู่ใน ระดับความคิดเห็นมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก ดังนี้ มีการ
 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ คณะครู
 มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบจัดทำ แผนปฏิบัติการประจำปี และกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเป็น
 ลายลักษณ์อักษร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดเกณฑ์ มาตรฐานของผลการปฏิบัติงาน
 โดยยึดแนวทางการปฏิบัติงาน

1.2 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการจัดการองค์กร โดยภาพรวม
 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารมอบหมายงานตามความ
 เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครูเป็น ผู้รับผิดชอบการ
 ดำเนินงานเพื่อให้โรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และผู้บริหารเป็นผู้ประสานงาน ภายในโรงเรียนและข้อที่มี
 ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือมีบุคลากรในการดำเนินงานตามภาระงาน

1.3 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการเป็นผู้นำ โดยภาพรวม
 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารมี
 การจูงใจทางบวกในการทำงานเป็นอันดับแรกรองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้ริเริ่ม การเปลี่ยนแปลง
 และผู้บริหารเป็นผู้ลดความขัดแย้งสร้างความเข้าใจภายในองค์กร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมี
 การจูงใจทางลบในการทำงาน

1.4 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการควบคุม โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับความคิดเห็นมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก คือ มีการนำผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และนำผลการปฏิบัติงานมาเปรียบเทียบกับมาตรฐาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการรายงาน การปฏิบัติงาน ด้วยวาจา

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน

- 1) ผู้บริหารควรกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานของการปฏิบัติงานโดยยึดแนวทางการปฏิบัติงาน
- 2) ควรมีการติดตามทบทวนแผนให้เป็นไปตามกำหนดของระยะเวลา
- 3) นำผลการติดตามทบทวนแผนไปใช้

2.2 ด้านการจัดการองค์กร

- 1) ควรมีบุคลากรในการดำเนินงานตามระยะงาน
- 2) ควรกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน
- 3) ควรมีการติดตามทบทวนแผน
- 4) ควรมอบหมายงานตามความเหมาะสม

2.3 ด้านการเป็นผู้นำ

- 1) ผู้บริหารควรมีการจูงใจในการทำงาน
- 2) ผู้บริหารมีความริเริ่มในการเปลี่ยนแปลง
- 3) ผู้บริหารสร้างความเข้าใจในองค์กรที่ดี

2.4 ด้านการควบคุม

- 1) ควรให้มีการรายงานการปฏิบัติงานด้วยวาจา
- 2) ควรมีการรายงานเป็นรายลักษณะอักษร
- 3) ควรนำมาตรฐานการปฏิบัติงานมาปรับปรุง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์กร ด้านการเป็นผู้นำ และด้านการควบคุม มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

ความคิดเห็นมาก แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการดำเนินการ ในองค์ประกอบของกระบวนการบริหาร มีการวางแผน การจัดองค์กร การควบคุม และการเป็น ผู้นำอย่างได้ผล ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นกระบวนการบริหารโรงเรียนให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบของกระบวนการบริหาร เพราะกระบวนการบริหารเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีกลวิธีในการบริหารงาน ตามภารกิจอย่างมีขั้นตอนที่คล้องสัมพันธ์กันตั้งแต่ต้นจนจบและครบวงจร เพื่อให้การบริหารงาน ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพโรจน์ ปิยะวงศ์ วัฒนา (2545: 243) ที่กล่าวว่ากระบวนการบริหารองค์กร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ละขั้นตอนจะต้องสัมพันธ์กันและมีความเท่าเทียมกัน โดยมีข้อสังเกตว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์กร ด้านการเป็นผู้นำ และด้านการควบคุม อยู่ในระดับที่มาก เนื่องจากกระบวนการบริหารทั้ง 5 ด้าน เป็นกระบวนการบริหารที่มีความจำเป็น และสำคัญสำหรับผู้บริหารที่จะนำมาใช้ในการบริหารงานใน หน่วยงานหรือโรงเรียน จึงทำให้กระบวนการบริหารดังกล่าวมีความสัมพันธ์กัน เพราะเมื่อผู้บริหาร มีการวางแผนในการดำเนินงาน จำเป็นจะต้องมีการวางแผนการจัดการองค์กร ให้ดีที่สุด การจะเป็นผู้นำ ที่ดี ต้องมีการจูงใจ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารกับลูกน้องในทางบวกและลบ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานนั้นราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดโดยการควบคุม ส่วนการนิเทศ และประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานต่อไป และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษาอันเป็นพื้นฐานการศึกษาทุกระดับ การที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เหมาะสมกับ ความสำคัญดังกล่าว ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งวิจิตร ศรีสะอ้าน (อ้างถึงในอนันต์ พันนึก, 2541: 19) ได้กล่าวถึงบทบาทความ รับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร 8 ด้าน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องรับผิดชอบต่อ การพัฒนาจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย นโยบายของสถานศึกษา เพื่อจะใช้เป็นแนวทาง ในการสอน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบต่อในการวางตัวบุคคล เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาในโรงเรียน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบต่อในการ จัดสรรเวลาและสถานที่ เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้อง รับผิดชอบต่อในการจัดหา จัดใช้วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่เพื่อประโยชน์ของการศึกษาสูงสุด 3) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบต่อส่งเสริม การเรียนการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร 6) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบต่อ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา 7) ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องรับผิดชอบต่อ การ จัดโปรแกรมอบรมเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน 8) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้อง รับผิดชอบต่อในการ ประเมินความต้องการของโรงเรียน นอกจากนี้กระบวนการบริหารโรงเรียนจะอาศัยแต่ ผู้บริหาร เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้การบริหารจะต้องร่วมมือกันในการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู เจ้าหน้าที่ นักเรียน ชุมชน เป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การบริการทางการศึกษาแก่ สมาชิกของ

สังคมให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เป็นไปตามจุดหมาย ของหลักสูตร และ เพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงสุดในการ จัดกระบวนการบริหารและการจัดการที่ดี โดยการบริหารตามขอบข่ายของงาน ให้บรรลุผลอย่างมี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของสมพงษ์ เกษมสิน (2541: 6) ที่กล่าวว่า การบริหารคือการใช้ศาสตร์ และศิลป์ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพและเกิดความพอใจทุกอย่าง สอดคล้องกับความคิดเห็นของนพพงษ์ บุญจิตราศุล (2544: 34-35) ที่ว่าผู้บริหารการศึกษาทุกระดับที่ปฏิบัติงานจะต้องอยู่กับกระบวนการ บริหารอยู่ตลอดเวลา และมีความจำเป็นจะต้องทราบกระบวนการในการบริหารไว้ให้มั่นคง แม่นยำ และให้รู้ถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการเหล่านั้นเพื่อจะได้เลือกใช้ได้อย่างถูกต้อง และ สอดคล้อง กับความเห็นของวิโรจน์ สารรัตนะ (2542: 11) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการ ดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการ บริหารมักมีความสามารถในการบริหาร ให้เป็นไปตามกระบวนการบริหารที่ชัดเจน ทุกคนใน องค์กรเข้าใจกระบวนการบริหารตรงกัน ผู้ศึกษาขออธิบายผลกระบวนการบริหารแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผน พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนเป็นปัจจัยที่สำคัญเบื้องต้นของกระบวนการบริหาร มีลักษณะเป็นการใช้พลังร่วมกันของกลุ่มเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ สมยศ นาวิการ (2542: 6) กล่าวว่า การวางแผนเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงการกระทำต่าง ๆ ของหน่วยงานเป็นการล่วงหน้า สอดคล้องกับแนวคิดของ อีรุฒิ บุญยโสภณ (2541: 17) ที่กล่าวว่า การวางแผนเป็นการตัดสินใจพิจารณาเอาข้อยุติที่ดีและเหมาะสมที่สุดจากสิ่งของหรือเหตุการณ์ตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไป โดยการเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจกำหนดแนวทางปฏิบัติ และ สอดคล้องแนวคิดของอุทัย บุญประเสริฐ (2542: 52) ที่ว่าการวางแผนเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารที่เป็นระบบ การวางแผนจะพยายามค้นหาและกำหนดวิธีการทำงานในอนาคต กำหนดสิ่งที่คาดหวังว่าจะปฏิบัติในอนาคต นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานยังให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผนการปฏิบัติงาน เพราะการวางแผนการปฏิบัติงานจะนำไปสู่ความสำเร็จใน การบริหาร ทำให้ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องยึดเป้าหมายเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผล ดังนั้น ถ้าสามารถวางแผนได้ถูกต้อง มีแผนงานที่ตั้งแต่เริ่มต้นการปฏิบัติ ตามแผนจะช่วยให้เกิดการประหยัดทั้งทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เวลา และทรัพยากรอื่น ๆ ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูง โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานส่วนใหญ่มีการกำหนดภาพอนาคตของโรงเรียน กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแผนกลยุทธ์ซึ่งเป็นแผนพัฒนาประจำปี นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีการติดตาม ทบทวน และ ประเมินผลของแผนปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องผลการศึกษาของชูศรี อุดมกุศลศรี (2541: 123) ซึ่งทำการศึกษาเรื่องการศึกษากระบวนการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนระยะยาว และ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยา คูวีรัตน์ (2549) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหา เกี่ยวกับกระบวนการบริหารโรงเรียนคาทอลิกอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการทำแผนปฏิบัติการประจำปีทุกโรงเรียน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า โรงเรียนมีปัญหาขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่โรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษาจัดทำแผนระยะปานกลางและแผนพัฒนาประจำปี ไม่ได้มีการจัดทำแผนระยะยาว แต่โดย หลักการแล้ว โรงเรียนควรมีการจัดทำแผนพัฒนาระยะยาว เพื่อวางเป้าหมายในอนาคต ซึ่งจะทำให้ โรงเรียน ประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนมาเพิ่มก่อกว่าเดิม เป็นที่น่าสังเกตว่า ในการติดตามทบทวนแผนของโรงเรียนนั้น โรงเรียนมีการนำผลการติดตามทบทวนแผนไปใช้ใน การวิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไขในระหว่างดำเนินการ และเป็นข้อมูลในการวางแผนในครั้งต่อไป ซึ่งใน เรื่องการติดตามทบทวนแผนมักจะเป็นจุดอ่อนของหน่วยงานต่าง ๆ แต่โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ มาตรฐานการศึกษาเหล่านี้กลับสามารถดำเนินการได้ดี ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้โรงเรียน เหล่านี้ประสบความสำเร็จ

2. ด้านการจัดองค์กร พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการจัดองค์กร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดองค์กรเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งใน กระบวนการบริหารที่มีความสำคัญที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งหลักและแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรที่ผู้บริหารต้องมี ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย (Objectives of goals) หมายถึง จุดมุ่งหมายปลายทางของการดำเนินงาน ก่อนการทำงานธุรกิจจะต้องทำการคิด พิจารณา และตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์เสียก่อน ธุรกิจนั้นต้องการจะทำอะไร อยู่ในธุรกิจประเภท ไหน และเมื่อการดำเนินงานได้สิ้นสุดลง ต้องการที่จะให้ได้ผลสำเร็จถึงขั้นไหน เป็นต้น 2) อำนาจหน้าที่ (Authority) และความรับผิดชอบ (Responsibility) อำนาจหน้าที่ หมายถึง อำนาจที่จะสั่งให้ บุคคลอื่นปฏิบัติตามได้ ความรับผิดชอบ หมายถึง ข้อผูกพันของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อ ผู้บังคับบัญชา 3) การมอบหมายงาน (Delegation) หมายถึง การกำหนดความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ (assignment of responsibility and authority) โดยตัวผู้บังคับบัญชาที่ให้แก่มือผู้ได้บังคับ บัญชา ผู้บริหารที่เป็นผู้รับมอบหมายงานมา จะได้รับอำนาจสิทธิ์ขาดในการวางแผนและสั่งการ รวมทั้งทำการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ภายในส่วนงานหรือที่เกี่ยวกับหน่วยงานของตน 4) การรวมอำนาจ (Centralization)และการกระจายอำนาจ (Decentralization) การรวมอำนาจหมายถึง สงวนหรือรักษาอำนาจไว้ที่ส่วนกลางขององค์กรอย่างมีระบบและสม่ำเสมอ การตัดสินใจส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ มิได้กระทำโดยผู้ปฏิบัติงานจริง ๆ แต่จะขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชาที่อยู่ ในระดับสูงกว่าขึ้นไป จะเป็นผู้ตัดสินใจเอง การกระจายอำนาจหมายถึง ความพยายามที่จะ มอบหมายอำนาจหน้าที่ทั้งหมดไปยังผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่รองลงมาให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ยกเว้น อำนาจบางอย่าง ซึ่งต้องสงวนไว้ 5) สายการบังคับบัญชา (Chain of command) คือ สายแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาการ ยึดถือปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชาจะก่อให้เกิด ประโยชน์ 6) ช่วงการบังคับบัญชา (Span of control)

คือ การพิจารณากำหนดจำนวนผู้ใต้บังคับบัญชาที่ผู้บริหารคนหนึ่งสามารถควบคุมได้อย่างเหมาะสมที่สุด (7) เอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of command) คือ ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเป็นฝ่ายริเริ่มใช้วิธีการติดต่อแบบข้ามชั้นไปยังผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในระดับต่ำ โดยไม่ผ่านผู้บริหารที่อยู่ระหว่างกลางตามสายการบังคับบัญชาการ ผิดหลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่รับคำสั่งจะรู้สึกอึดอัดใจและ สับสนที่จะต้องคอยรับคำสั่งจากทั้งผู้บริหารระดับกลางกับที่อยู่สูงปี ฉะนั้นพร้อมกันในเวลาเดียวกันที่ทั้งสองฝ่ายข้างต้น ต่างก็ออกคำสั่งไว้ ถ้าหากคำสั่งของผู้อยู่ในระดับกลางและสูงสอดคล้องกัน ปัญหาอาจมีไม่มากนัก แต่ส่วนใหญ่แล้วการข้ามชั้นและต่างคนต่างสั่งเช่นนี้ การหวังให้คำสั่งที่ ออกไปตรงกันนั้นจะเป็นเรื่องที่จะทำได้ยากมาก (8) การจัดแผนงาน (Departmentation) หมายถึง การพิจารณารวมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การรวมกลุ่มกิจกรรมนี้เป็นภายใต้หลักเกณฑ์ของ การแบ่งแยกแรงงานกันทำ หรือการแบ่งงานกันทำตามความถนัด (Specialization) นั่นเอง เหตุผล ของการที่จะต้องแบ่งงานกันทำเพราะในขณะที่องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ขึ้นกิจกรรมต่าง ๆ จะมีมากขึ้นและเกินกว่ากำลังความสามารถของคน ๆ เดียวที่จะทำได้ จะเห็นได้ว่าการจัดองค์กรเป็นกระบวนการหนึ่งของกระบวนการบริหารที่สำคัญ หากผู้บริหารไม่รู้จักจัดองค์กรให้ดีจะทำให้การ บริหารกายองค์กรไม่ได้ไปด้วย นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น แล้วกระบวนการจัดองค์กรยังมีเครื่องมืออื่น ๆ อีกที่ต้องใช้ในการจัดองค์กร เช่น ผังโครงสร้างองค์กร คำบรรยายงาน คู่มือองค์กร เป็นต้น สิ่งทีกล่าวมาเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือด้านการจัดองค์กร ที่ช่วยให้ผู้บริหารองค์กรสามารถมีกระบวนการบริหารที่ประสบความสำเร็จ ดังเช่นแนวคิดของอุทัย หิรัญโต (2543: 57) ที่ว่าการจัดองค์กรเป็นการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อำนาจหน้าที่และทรัพยากร การบริหาร เพื่อก่อให้เกิดการกระทำอันนำไปสู่เป้าหมายวินัย อีกทั้งสุมน บริสุทธิ์ (2541: 23) ได้กล่าวว่าการจัดองค์กรเป็นกระบวนการจัดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล งานและกลุ่มย่อยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ใน ที่สุด ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้สามารถสัมพันธ์และรวมกันเข้าเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถ ทำงานมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันจนสำเร็จผลลงได้และพนัส หินนาคินทร์ (2541: 33) ได้กล่าวว่าการจัดองค์กรเป็นการกำหนดความสัมพันธ์การบริหารระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้งานในหน่วยงานนั้น ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของธงชัย สันติวงษ์ (2541: 1) ที่กล่าวว่าการจัดองค์กร คือ ความพยายามของผู้บริหารที่จะให้มีหนทางสำหรับการ ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามแผนงานที่วางไว้ เช่นเดียวกับ สมศักดิ์ คงเที่ยง (2545: 141) กล่าวว่า กระบวนการจัดระบบงานทั้งหมดภายในองค์การหรือหน่วยงาน โดยการกำหนดลักษณะของ ตำแหน่งงาน วิธีปฏิบัติขอบเขตของอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ การประสานงานหรือการ ติดต่อสื่อสารระหว่างตำแหน่งต่างให้แน่นอน ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานสามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

3. ด้านการเป็นผู้นำ พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการเป็นผู้นำอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารของโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน มี ภาวะการณเป็นผู้นำสูง ดังที่ Robbins (อ้างถึงในเกษม พงษ์เหล่า, 2550: 27) กล่าวว่า การเป็นผู้นำนั้นต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Guide)

และนิเทศ (Supervise) ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ตามที่วางแผนไว้ โดยพื้นฐานการเป็นผู้นำ ประกอบด้วย การนิเทศ การจูงใจ การนำไปสู่การ เปลี่ยนแปลง การติดต่อสื่อสาร และการขจัดความขัดแย้ง แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ มาตรฐานได้มีการนิเทศงานเพื่อให้โรงเรียนได้มาตรฐาน ซึ่งการนิเทศงานของผู้บริหารเป็นการ นิเทศแบบฝึกรวมและแนะนำ ซึ่งการนิเทศจะนิเทศเป็นกลุ่มและผู้ที่นิเทศงานจะเป็นผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้าสาย และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจำเริญ จิตรหลังและพงษ์พันธ์ เอียดสัน (2542) ซึ่งศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอย่านตาขาว พบว่า สภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายในโรงเรียนเรียนคือผู้บริหาร ครูฝ่ายวิชาการ ครูประจำปีชั้น และครูประจำปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ เหตุผลในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียน เพื่อพัฒนาครู ผู้ดำเนินการนิเทศ ภายในโรงเรียน คือ คณะกรรมการนิเทศที่ได้รับการแต่งตั้งมีจำนวน 6-10 คน วิธีการที่โรงเรียนใช้ ในการนิเทศคือ นิเทศโดยการฝึกรวมและให้คำแนะนำ นิเทศแบบการทำงานเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของเกษม พงศ์ยี่หล้า (2550: 28) ที่กล่าวว่า การนิเทศที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่มเป็นการนิเทศแบบประชาธิปไตย เป็นการนิเทศที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม มีมติข้อตกลงจากกลุ่ม เคารพนับถือคนอื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ดำเนินการแก้ปัญหาตามหลักการและเหตุผล การนิเทศงานก็คือ การตรวจตราดูแล และการสั่งการ เพื่อบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานได้ดำเนินไปตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และอาจมีการชี้แนะปรับปรุงแก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และเพื่อเป็นการส่งเสริมและบำรุงขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหลักพื้นฐานที่จะทำให้โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานดำเนินการดียิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ ส่วนเรื่องการเป็นผู้นำในด้านการจูงใจนั้น โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานมีการจูงใจทั้งในทางด้านบวก และด้านลบ การจูงใจเป็นวิธีการกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานกระทำงานหรืองดเว้นการกระทำตามที่ หน่วยงานต้องการ การจูงใจเป็นเสมือนแรงขับภายในที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ ปฏิบัติงานได้ด้วย ความสุข สนุกกับการได้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารจึงต้องมีการจูงใจทั้งในด้านบวก เช่น การให้คำยกย่องชมเชย การให้การยอมรับผลงาน การให้กำลังใจต่อผู้บังคับบัญชา เป็นต้น และด้านลบ เช่น การเรียกมาตำหนิเป็นการส่วนตัว การลดรับบทบาทหน้าที่ เป็นต้น การจูงใจทางด้านบวก ดีกว่าด้านลบ เพราะการจูงใจด้านบวก เป็นการกระตุ้นให้บุคลากรเกิดพฤติกรรมการทำงานตามที่ องค์กรต้องการและคาดหวัง ด้านการติดต่อสื่อสารของผู้บริหาร การติดต่อสื่อสารที่ดีต้องเป็นการ ติดต่อสื่อสารจากบนลงสู่ล่างและจากล่างขึ้นสู่บน เป็นทั้งการติดต่อสื่อสารทางการและไม่ทางการ การติดต่อสื่อสารแบบทางการเป็นการติดต่อสื่อสารที่มีระเบียบแบบแผน ข้อกำหนดวางไว้โดยชัดเจน ต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีความล่าช้า ส่วนการติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ เป็นการติดต่อสื่อสารที่มีได้ดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ ส่วนใหญ่คำนึงถึงความรู้ จักชอบพอกันเคยกันเป็นการส่วนตัว การติดต่อสื่อสารแบบนี้จะมีความรวดเร็วทันใจมากกว่า นอกจากนี้ผู้บริหารที่ดีต้องสามารถขจัดความขัดแย้งในองค์กร ได้เป็นเยี่ยม เพราะการดำเนินงาน

ใน องค์กรเป็นการปฏิบัติงาน โดยคนจำนวนมาก ย่อมต้องมีการกระทบกระทั่งเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานแน่นอน ดังนั้นผู้บริหารที่ดีควรบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเกษมพงศ์ยี่หล้า (2550: 35) ที่กล่าวว่า ความขัดแย้งในองค์กรเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่ควบคุมและจำกัดให้มีน้อยที่สุดได้ ความพยายามในอันที่จะจัดความขัดแย้งในองค์กรย่อม หมายถึงการรักษาสภาวะสมดุลขององค์กร เพื่อให้การดำเนินการขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้

4. ด้านการควบคุม พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการควบคุม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้อำนาจของตนในการ บังคับบัญชาและตรวจสอบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของงานหรือองค์กร และให้เป็นไปตามทิศทางที่องค์กรต้องการ ภายใต้ความถูกต้องในอำนาจ หน้าที่ของตน โดยใช้อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด มีภาวะผู้นำ มีการตั้งใจเพื่อให้งานที่ ปฏิบัติบรรลุตามเป้าหมายของหน่วยงานหรือองค์กรที่ตั้งไว้สอดคล้องกับพนัส หันนาคินทร์ (2541: 55-56) ที่กล่าวว่า การควบคุมเป็นการตรวจสอบและแก้ไขการปฏิบัติงานของ ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ เป็นการตรวจดูว่าสิ่งที่ส่งไปแล้วนั้นได้ กระทำไปโดยถูกต้องเรียบร้อย และทันตามกำหนดเวลาหรือไม่ การควบคุมเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้บังคับบัญชาทราบได้ว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขตรงไหนหรือไม่ ผู้ที่จะควบคุมงานนั้นจะต้อง เป็นผู้ที่มีอำนาจในการบริหาร ซึ่งอาจจะได้มาจากกฎหมาย ระเบียบ ประเพณีนิยม หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก็ตามที่มีการควบคุมมักจะตามมาด้วยการแนะนำแก้ไข และการประเมินผลงานนั้น ในการควบคุมถ้าผู้ควบคุมงานไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะสั่งการอะไรได้ ผู้ควบคุมก็จะกลายเป็นผู้สังเกตการณ์ ไปในบางกรณีการควบคุมงานอาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้การดำเนินงานอยู่ในวัตถุประสงค์ที่ปรารถนาด้วย นอกจากนี้โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษายังมีการควบคุมหรือกระบวนการตรวจสอบในเรื่องการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ และการบรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Robbins (อ้างถึงใน สุมน บริสุทธิ์, 2541: 161) ที่กล่าวว่า การควบคุมเป็นกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของกิจกรรมเพื่อให้ได้ ข้อสรุปแต่ละหน่วยงาน แสดงทั้งการได้มา และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผลการศึกษายังพบว่า กระบวนการควบคุมมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานและประเมินผลโดยผู้บริหาร มีการรายงานผลการปฏิบัติงานแบบเป็นทางการหรือลายลักษณ์อักษร และรายงานผลการปฏิบัติงานแบบไม่เป็นทางการหรือด้วยวาจาตลอดระยะเวลาที่มีการปฏิบัติงานอยู่แสดงให้เห็นว่าบุคลากรทุกระดับชั้นให้ความสำคัญต่อกระบวนการควบคุม เมื่อพิจารณาด้านการควบคุมเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีระดับ การปฏิบัติในระดับมากทุกเรื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์ พันนึก (2541) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดทำแผนการควบคุม และประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะครูอย่างสม่ำเสมอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากซึ่งจะเห็นได้ว่าการควบคุมนั้นผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องมีการวางแผนหรือจัดทำแผนในการปฏิบัติงานก่อน

เมื่อวางแผนแล้วก็มีการปฏิบัติ ตามแผนและขณะเดียวกันก็จะมีการรายงานการปฏิบัติงาน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่าง สม่ำเสมอ เพื่อทิศทางในการดำเนินงานเป็นไปด้วยดี

ข้อเสนอแนะ

โรงเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ควรดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการบริหารให้ทุกองค์ประกอบโดยเน้นในเรื่อง การวางแผน การจัดองค์กร การเป็นผู้นำ และการควบคุม
2. ด้านการวางแผน โรงเรียนควรทำแผนพัฒนาระยะยาวนอกเหนือจากแผนพัฒนาระยะปานกลาง และพัฒนาประจำปี ในลักษณะของแผนกลยุทธ์
3. ด้านการจัดองค์กร โรงเรียนควรมีการมอบหมายงานโดยมีการประชุมและกำหนด ตามมติที่ ประชุม ควบคู่ไปกับความพร้อมด้านทรัพยากรขององค์กร การประสานงาน โรงเรียนควรมีการประสานงาน ทั้งภายในและประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ได้แหล่ง ทรัพยากรทางการศึกษาเพิ่มเติม
4. ด้านการเป็นผู้นำ ผู้บริหารควรมีการจูงใจบุคลากรในทางบวกและลบควบคู่กันไปเพื่อเป็นการให้ กำลังใจ และสร้างสัมพันธภาพที่ดี เมื่อพบข้อขัดแย้งควรใช้มาตรฐานเชิงรุกในการ แก้ปัญหา ควรจัดให้มีการนิเทศโดยการทำงานเป็นกลุ่ม
5. ด้านการควบคุม ผู้บริหารควรมีการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นระบบมีการ ประเมินผลการ ปฏิบัติงานสม่ำเสมอ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขและวางแผน การปฏิบัติงานต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- เกษม พงศ์ยี่ล้ำ. (2550). **กระบวนการบริหารของโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2541). **ทฤษฎีองค์การและการออกแบบองค์การ.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- พนัส หันนาคินทร์. (2541). **ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา. (2546). **การจัดการเชิงกลยุทธ์.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยา คูวีรัตน์. (2549). **การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารโรงเรียนคาทอลิก อัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- วินัย รัตนพันธ์. (2546). การศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2542). การบริหาร หลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ์.
- วิวัฒน์ นาทรงคุณ. (2547). การศึกษากระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2541). การบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: เกษมสุวรรณ.
- สมยศ นาวิการ. (2542). คำเฉลยเศรษฐศาสตร์การบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2545). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเองหลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ตามเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน.
- สุมน บริสุทธิ์. (2541). การศึกษากระบวนการบริหารโรงเรียนที่ได้มาตรฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พุทฺธพวน. (2546). การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองลำพูน. เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนันต์ พันนึก. (2541) การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). รายงานการวิจัยการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.